

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ**

Ερ. Φ.: 34

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Email : atneke@culture.gr

**ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων**
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Ανδρέα Βορύλλα
2. Βουλευτή κ. Σπυρίδωνα Τσιρώνη

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 869/63/4.11.2025 Ερώτηση με θέμα:
«Αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην αποκατάσταση του ιστορικού Βυζαντινού Ιερού
Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας και άνιση μεταχείριση μνημείων της χριστιανικής
πολιτιστικής κληρονομιάς».

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 869/63/4.11.2025 Ερώτησης και ΑΚΕ των Βουλευτών κ.κ. Ανδρέα Βορύλλα και Σπυρίδωνος Τσιρώνη, και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Το Υπουργείο Πολιτισμού, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και κινούμενο στο πλαίσιο των διεθνών συνθηκών προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς υποχρεούται να συντηρεί, να αποκαθιστά και να αναδεικνύει το σύνολο των μνημείων, όλων των ειδών και όλων των περιόδων, που ανήκουν στην ελληνική επικράτεια. Ως εκ τούτου, υλοποιεί ένα ευρύτατο πρόγραμμα αποκατάστασης και ανάδειξης πολυάριθμων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων όλων των χρονικών περιόδων. Το αυθαίρετο συμπέρασμα ότι έργα αποκατάστασης «μνημείων διαφορετικής θρησκευτικής ταυτότητας ... προχωρούν με αξιοσημείωτη ταχύτητα» υποδηλώνει παντελή άγνοια νόμων και κανόνων σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και εξυπηρετεί αποκλειστικά μικροπολιτικές σκοπιμότητες.

Ο ναός της Αγίας Σοφίας Δράμας, χαρακτηρισμένος ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο (15813/19.12.1961 Υ.Α. -ΦΕΚ 36/Β/3.02.1962), χωροθετείται στο βορειοανατολικό τμήμα της οχυρωμένης βυζαντινής πόλης της Δράμας. Πρόκειται για μοναδικής αξίας, για τη Δράμα και την ευρύτερη περιοχή, βυζαντινό μνημείο του 10ου αιώνα, και σημαντικότερο για την ιστορία της βυζαντινής αρχιτεκτονικής και τέχνης. Οικοδομήθηκε στη θέση τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής, μεγάλων διαστάσεων. Κατά τη μετατροπή του ναού σε τέμενος, το μνημείο δέχτηκε μετασκευές, μεταξύ των οποίων η προσθήκη του μιναρέ στα νότια και η κατασκευή κιονοστήριχτου προστώου στα δυτικά. Νέες μετατροπές δέχτηκε στην φάση εκ νέου μετατροπής του σε εκκλησία, τον 20ο αιώνα.

Αναφορικά με το έργο αποκατάστασης και συντήρησης του ναού επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Η Πράξη με τίτλο «Αποκατάσταση Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας» εντάχθηκε στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» του ΕΣΠΑ 2007-2013 (ΑΔΑ: ΒΛΓΕΓ-ΓΤ1), με φορέα υλοποίησης την τέως 12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, βάσει της από το 2010 εγκεκριμένης μελέτης (Υ.Α. ΥΠΠΟΤ/ΔΑΒΜΜ/913/254/12.07.2010). Οι εργασίες που υλοποιήθηκαν στο μνημείο αποκάλυψαν νέα στοιχεία για τις οικοδομικές και χρονολογικές φάσεις του. Ειδικότερα, το 2015, αποκαλύφθηκαν το ανατολικό και νότιο τμήμα της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου, ενώ μετά την καθαίρεση των επιχρισμάτων διαπιστώθηκε ότι το μνημείο ενσωματώνει τμήματα ενός

παλαιότερου βυζαντινού ναού. Το αντικείμενο της ανωτέρω Πράξης ολοκληρώθηκε στις 11.11.2016, με προϋπολογισμό 302.526.39€ (ΑΔΑ: ΩΟΤΞ4653Π4-2ΜΣ).

Ακολούθησε, το 2018, η έγκριση μελέτης αποκατάστασης, με βασικούς όρους την επέκταση των ανασκαφικών εργασιών και την περαιτέρω αρχαιολογική διερεύνηση των οικοδομικών φάσεων του μνημείου, και ειδικότερα, «...*Να καθαιρεθεί όλο το τμήμα της υπόστυλης αίθουσας στα δυτικά του ναού και να αποχωματωθεί ο αντίστοιχος χώρος, έτσι ώστε να αποκαλυφθεί σε όλο το ύψος της η δυτική πλευρά του βυζαντινού ναού. Μετά τις εργασίες αυτές να υποβληθεί συμπληρωματική μελέτη για την τελική διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου δυτικά του Ναού, καθώς και για τη Δυτική όψη του Μνημείου, η οποία να υποβληθεί στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ για τις κατά Νόμο εγκρίσεις*» (όρος 4 της Υ.Α. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/86378 /9263/569/28.2.2018, ΑΔΑ: Ω2ΔΚ4653Π4-0Ν3). Επιπλέον, σύμφωνα με τους όρους της ανωτέρω Απόφασης, προβλέφθηκε η εκπόνηση επιπλέον μελετών, για την αποκατάσταση του ναού, με βάση τα νέα ευρήματα που αποκαλύφθηκαν.

Με βάση την ανωτέρω Απόφαση και τους όρους αυτής εντάχθηκε, το 2018, η Β΄ Φάση αποκατάστασης του μνημείου στο Ε.Π. «Ανατολική Μακεδονία - Θράκη 2014-2020» (ΑΔΑ: 6ΔΝΗ7ΛΒ-ΓΓ7), με προϋπολογισμό 740.000€ και φορέα υλοποίησης την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δράμας, απολογιστικά και με αυτεπιστασία («Έγκριση εκτέλεσης εργασιών του υποέργου 1 «Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας – Φάση Β΄», Υ.Α. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΒΜΑ/ΤΒΜΑΧΜΑΕ/673492/483830/8517/3375/06.02.2019, ΑΔΑ: ΨΩ3Τ4653Π4-9ΒΞ).

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές, ότι κατά το σχεδιασμό του έργου από την προηγούμενη πολιτική ηγεσία του ΥΠΠΟ, έως το 2018, δεν ελήφθησαν υπόψη τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα που είχαν αποκαλυφθεί από το 2015, με αποτέλεσμα στην καθυστέρηση υλοποίησης του αναστηλωτικού έργου και την ανάγκη ανασχεδιασμού του συνόλου του έργου.

Έως το 2022, κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου «Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας – Φάση Β΄», συνεχίστηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δράμας η ανασκαφική έρευνα και αποκαλύφθηκε η τρίκλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική, στο εσωτερικό του ναού και στον περιβάλλοντα χώρο, καθώς και ένα μονόχωρο ταφικό παρεκκλήσιο του 10^{ου} αιώνα και κοιμητήριο, σε χρήση έως και την οθωμανική περίοδο, από το οποίο διερευνήθηκαν 167 ταφές.

Σύμφωνα με τα νεώτερα ευρήματα των ανασκαφών ξεκίνησε, το 2022, η εκπόνηση μελετών συντήρησης – αποκατάστασης του ναού και του διακόσμου του. Κατόπιν διενέργειας αυτοψίας από κλιμάκιο των αρμόδιων κεντρικών Υπηρεσιών του ΥΠΠΟ στο μνημείο, τον Οκτώβριο του 2023, αποφασίστηκε η ένταξη διακριτού υποέργου της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων για την επικαιροποίηση της αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης αποκατάστασης του ναού. Ακολούθησε, στις 16.11.2024, η Απόφαση τροποποίησης της ένταξης του έργου στο ΕΣΠΑ 2014-2020, με αύξηση του οικονομικού αντικείμενου του έργου σε 1.014.400€ (αρ. πρωτ. 7870/16-11-2023, ΑΔΑ: 9Β1Χ7ΛΒ-ΧΦΙ).

Εν συνεχεία, και προκειμένου να συνεχιστεί η απρόσκοπτη και με χρονική ευχέρεια υλοποίηση του έργου στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, στις 17.6.2024, η Πράξη «Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας – Φάση Β΄» τροποποιήθηκε από την ΕΥΔ Προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη», και τμηματοποιήθηκε (έργο phasing) (ΑΔΑ: ΡΨΘΝ7ΛΒ-ΒΣΘ): Το Τμήμα 1 του έργου ολοκληρώθηκε, στις 31.12.2023, στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, με προϋπολογισμό 758.570,40 €. Το Τμήμα 2 μεταφέρθηκε στην Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 (ΑΔΑ: 9ΦΞ67ΛΒ-ΗΣ2) με φορείς υλοποίησης την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δράμας και τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, με προϋπολογισμό 255.333,60 και κύριο αντικείμενο την επικαιροποίηση των οριστικών μελετών, σε επίπεδο εφαρμογής. Οι μελέτες ολοκληρώθηκαν και εγκρίθηκαν, τον Οκτώβριο τ.έ. κατόπιν γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (Υ.Α. 470962/14.10.2025, ΑΔΑ: ΨΥΜ946ΝΚΟΤ1Ν7). Στην παρούσα φάση, είναι σε εξέλιξη από τους μελετητές η

συμμόρφωση της μελέτης στους όρους της ανωτέρω ΥΑ, προκειμένου να αποσταλεί προς θεώρηση στην Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων.

Με βάση τα ανωτέρω γίνεται σαφές ότι έχει ωριμάσει το έργο αποκατάστασης του μνημείου, προκειμένου η Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων να ξεκινήσει τη διαδικασία προκήρυξης του διαγωνισμού για το έργο της αποκατάστασης του Ι. Ν. Αγίας Σοφίας Δράμας που θα αποτελέσει αντικείμενο ενός νέου Υποέργου στο Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία- Θράκη 2021-2027», προϋπολογισμού 1.000.000,00€.

Όσον αφορά στο ερώτημα σχετικά τις οχλήσεις των περιοίκων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου, σύμφωνα με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δράμας, αφορούν στον κοινόχρηστο χώρο εκτός του εργοταξίου του έργου και επομένως η λήψη μέτρων δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού.

Αναφορικά με την Αίτηση Κατάθεσης Εγγράφων, κατατίθενται τα ακόλουθα:

1. Η ΥΠΠΟΤ/ΔΑΒΜΜ/913/254/12-07-2010 Υπουργική Απόφαση έγκρισης μελέτης ωρίμανσης για τη συντήρηση και αποκατάσταση του Ιερού Ναού Αγ. Σοφίας Δράμας.
2. Η με αρ. ΕΥΤΟΠ/Α/ΠΕΠΑΝ76/5374/13-12-2013 (ΑΔΑ: ΒΛΓΕΓ-ΓΤ1) Απόφαση ένταξης της Πράξης «Αποκατάσταση ιερού ναού Αγίας Σοφίας Δράμας», με κωδικό MIS 464760, ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα».
3. Η με αρ. Β1/ΠΕΠΑΝ76/3865 (ΑΔΑ: ΩΟΤΞ4653Π4-2ΜΣ) ολοκλήρωση Πράξης «Αποκατάσταση ιερού ναού Αγίας Σοφίας Δράμας», με κωδικό MIS 464760, ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα».
4. Η με ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/86378/9263/569/28-2-2018 Υπουργική Απόφαση (ΑΔΑ: Ω2ΔΚ4653Π4-0Ν3) «Έγκριση μελέτης αποκατάστασης Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δήμου Δράμας, Π.Ε. Δράμας, Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας» και η θεωρημένη μελέτη.
5. Η με αρ. 3809/27-11-2018 ένταξης της Πράξης «Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας - Φάση Β'», με Κωδικό ΟΠΣ 5032520, στο ΕΠ «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη 2014-2020 (ΑΔΑ: 6ΔΝΗ7ΛΒ-ΓΓ7).
6. Η με αρ. 3305/17-6-2024 (ΑΔΑ: ΡΨΘΝ7ΛΒ-ΒΣΘ), τροποποίηση της Πράξης «Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας - Φάση Β' (Τμήμα 1ΠΠ 2014-2020», με Κωδικό ΟΠΣ 5032520, στο ΕΠ «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη 2014-2020».
7. Η με αρ. 5312/21-10-2024 (ΑΔΑ: 9ΦΞ67ΛΒ-ΗΣ2) Ένταξη της Πράξης «Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας - Φάση Β' (Τμήμα 2ΠΠ 2021-2027», με Κωδικό ΟΠΣ 6016484, στο ΕΠ «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη 2014-2020».
8. Η με αρ. 470962/14.10.2025 (ΑΔΑ: ΨΥΜ946ΝΚΟΤ1Ν7) Υ.Α Έγκριση επικαιροποιημένης οριστικής α) αρχιτεκτονικής μελέτης και β) στατικής μελέτης για την αποκατάσταση του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας.

Η Υπουργός Πολιτισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. ΓΔΑΜΤΕ
4. ΔΒΜΑ
5. ΔΑΒΜΜ
6. ΕΦΑ Δράμας
7. ΕΔΕΠΟΛ